

Kulturutskottet

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av lagen om studiestöd

INLEDNING

Remiss

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av lagen om studiestöd (RP 214/2021 rd): Ärendet har remitterats till kulturutskottet för betänkande.

Motion

I samband med propositionen har utskottet behandlat följande motion:

- lagmotion LM 10/2019 rd Heikki Vestman saml m.fl. Lagmotion med förslag till lag om ändring av 17 och 27 § i lagen om studiestöd.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- regeringsråd Antti Randell, undervisnings- och kulturministeriet

Skriftligt yttrande har lämnats av

- Folkpensionsanstalten
- Finlands Svenska Skolungdomsförbund FSS rf
- Finlands Yrkesstuderandes Centralförbund - SAKKI rf
- Finlands Gymnasistförbund rf
- Alliansen för Finlands Studerande – OSKU rf
- Finlands studerandekårens förbund – SAMOK rf
- Finlands studentkårens förbund FSF rf.

PROPOSITIONEN OCH MOTIONEN

Propositionen

Regeringen föreslår att lagen om studiestöd ändras. De inkomstgränser som påverkar studiestödet föreslås bli temporärt höjda med 25 procent för 2022. Vidare höjs de i bestämmelsen om återkrav av stöd som betalats till för högt belopp avsedda belopp som beaktas när den studerandes årsinkomst överstiger fribeloppet 2022 med 25 procent. Inkomstgränserna höjs temporärt för ett år.

Betänkande KuUB 13/2021 rd

Därför justeras inkomstgränserna undantagsvis inte 2022 i överensstämmelse med förändringen i det allmänna inkomstnivåindexet. Den föreslagna temporära höjningen av inkomstgränserna ger de studerande bättre möjligheter att arbeta mer vid sidan av studierna 2022 utan att studiestödet sänks. Syftet är att förbättra förutsättningarna för de ungas sysselsättning och de studerandes försörjning.

Propositionen hänför sig till den kompletterande budgetpropositionen för 2022 och avses bli behandlad i samband med den.

Den föreslagna lagen avses träda i kraft den 1 januari 2022.

Lagmotionen

I lagmotion LM 10/2019 rd föreslås det att inkomstgränserna för skattefria inkomster för studerande och gränsen för återkrav vid inkomstöverskridning höjs med 50 procent.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Temporär höjning av inkomstgränserna. Den föreslagna höjningen av studerandes egna inkomstgränser med 25 procent för 2022 görs i de inkomstgränser och belopp som gäller för 2021. Då stiger inkomstgränsen för en subventionerad månad från 696 till 870 euro och för en icke subventionerad månad från 2 078 till 2 600 euro. Det ger bättre möjligheter för studerande på heltid som får studiestöd nio månader om året att ha extra inkomster när beloppet ökar med ungefär 3 000 euro nästa år.

Sammantaget finner utskottet propositionen behövlig och lämplig och tillstyrker den utan ändringar. Samtidigt föreslår utskottet att riksdagen förkastar lagmotionen.

Propositionen har positiva konsekvenser för de studerandes försörjningsmöjligheter. En temporär höjning av inkomstgränserna ger de studerande möjlighet att vid sidan av studierna arbeta mer än vad som är tillåtet i dag och på så sätt komplettera studiestödet med större löneinkomster.

Förslaget förbättrar inte bara de studerandes försörjningsmöjligheter, utan det ger unga människor också bättre möjligheter att få jobb. Propositionen ökar utbudet av arbetskraft och kan därmed medverka till att minska bristen på kvalificerad arbetskraft på arbetsmarknaden. Enligt en bedömning i propositionen ökar sysselsättningen med cirka 2 000 sysselsatta 2022 tack vare ändringen.

Att döma av yttrandena till utskottet har inte alla studerande likvärdiga möjligheter att arbeta, beroende på livssituation och studieområde. Utskottet understryker dock att arbete under studietiden spelar en viktig roll i ett lärandeperspektiv. Erfarenheter från arbetslivet under studierna ökar de studerandes kunskaper och färdigheter, breddar och fördjupar deras kvalifikationer och utvecklar deras arbetslivskompetens.

Betänkande KuUB 13/2021 rd

Tillräcklig information behövs. Det är enligt utskottet viktigt att de studerande informeras så heltäckande och tydligt som möjligt om den temporära ändringen av inkomstgränserna.

Konsekvenser för de offentliga finanserna. De höjda inkomstgränserna inverkar enligt tillgängliga kalkyler i sin helhet positivt på de offentliga finanserna. Höjningen har uppskattats öka behovet av anslag för studiestöd med omkring 14 miljoner euro 2022–2024. Det ökade anslaget för studiestöd består av fler stödmånader för nuvarande och nya stöddagare 2022, minskat antal återbetalningar av studiestöd 2023 och färre återkrav 2024. När de studerande får större inkomster, kan det i sin tur minska utgifterna för det allmänna bostadsbidraget med uppskattningsvis 5 miljoner euro. Dessutom ökar skatteinkomsterna 2022 med uppskattningsvis 24,3 miljoner euro när inkomstgränserna höjs. Förslaget kan i någon mån minska Folkpensionsanstaltens arbete med återkrav av studiestöd som beviljats 2022. Den minskade arbetsbördan gäller främst 2024. Å andra sidan får Folkpensionsanstalten mer arbete i och med det ökade informationsbehovet, särskilt 2022.

Kulturutskottet anser det vara viktigt att följa och utvärdera vilka konsekvenser ändringen har för statsfinanserna och även för hur de studerandes studier framskrider. Därefter är det möjligt att fatta beslut om huruvida inkomstgränserna kan höjas bestående och ännu mer än vad som nu föreslås.

Eventuell höjning av studiepenningen. I en del sakkunnigyttranden framhålls det att de studerandes situation behöver förbättras genom högre studiepenning och att en höjning av studiepenningen är nödvändig, inte minst för de studerande som inte arbetar vid sidan av studierna.

Utskottet konstaterar att behovet av tilläggsanslag för studiestöd kommer att öka avsevärt, om en bestående höjning av studiepenningen införs. Enligt uppgifter till utskottet beräknas höjningen på 10 procent öka statens utgifter för studiestöd med omkring 45 miljoner euro. Då stiger studiepenningen exempelvis för studerande som bor självständigt med omkring 25 euro i månaden.

Kulturutskottet konstaterar att syftet med studiestödet är att göra det möjligt för studerande att studera på heltid. Enligt utskottet bör man i fortsättningen finna bestående lösningar på de studerandes försörjningsmöjligheter.

Behovet av en genomgripande revidering av lagen om studiestöd. Kulturutskottet har i tidigare betänkanden (bl.a. KuUB 28/2014 rd och KuUB 4/2019 rd) tagit ställning till behoven av att utveckla studiestödet. Utskottet hänvisar här till sitt betänkande från 2014, där bland annat följande konstateras: ”Utskottet ser det dock som nödvändigt att det under nästa valperiod genomförs en totalrevidering av studiestödslagstiftningen, eftersom det nuvarande studiestödssystemet trots den strukturella tydligheten är komplicerat och svårt att överblicka. Det beror bland annat på att det införts åtskilliga ändringar i systemet under en rad år, vilket lett till sämre transparens och begriplighet. De många ändringar som trätt i kraft vid olika tidpunkter äventyrar också likabehandlingen av de studerande.”

Riksdagen har också godkänt ett uttalande om frågan och det gäller fortfarande (RP 210/2014 rd – RSV 360/2014 rd). I uttalandet förutsatte riksdagen att det under följande valperiod skulle göras en totalrevidering av lagstiftningen om studiestöd. Revideringen ska säkerställa de ekonomiska

Betänkande KuUB 13/2021 rd

möjligheterna för heltidsstudier och även beakta aspekter som gör systemet tydligare, överskådligare, smidigare och mer motiverande samt förbättrar likabehandlingen av de studerande.

Kulturutskottet upprepar sina tidigare synpunkter om behovet av en genomgripande revidering av lagen om studiestöd.

FÖRSLAG TILL BESLUT

Kulturutskottets förslag till beslut:

Riksdagen godkänner lagförslaget i proposition RP 214/2021 rd utan ändringar.

Riksdagen forkastar lagförslaget i lagmotion LM 10/2019 rd.

Helsingfors 24.11.2021

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Paula Risikko saml
vice ordförande Eeva-Johanna Eloranta sd
medlem Sanna Antikainen saf
medlem Marko Asell sd
medlem Jukka Gustafsson sd
medlem Kaisa Juuso saf
medlem Ville Kaunisto saml
medlem Mikko Kinnunen cent
medlem Pasi Kivisaari cent
medlem Mikko Ollikainen sv (delvis)
medlem Pirkka-Pekka Petelius gröna
ersättare Mia Laiho saml
ersättare Juha Mäenpää saf
ersättare Jouni Ovaska cent (delvis).

Sekreterare var

utskottsråd Maiju Tuominen.

Betänkande KuUB 13/2021 rd Reservation

Reservation

Motivering

Regeringen höjer inkomstgränserna för studiestödet med bara 25 procent och bara tillfälligt för 2022. Det kommer hur som helst att leda till en svår situation för både de studerande och kontrollen av inkomsterna. Det kommer inte heller att vara möjligt att bedöma konsekvenserna av åtgärden, eftersom ett år är en alltför kort tid för försöket.

Vi stöder regeringens mål att höja inkomstgränserna för studiestödet, men vi anser att den föreslagna nivån är otillräcklig. I stället för en temporär höjning av inkomstgränserna måste en permanent höjning av inkomstgränserna med 50 procent införas. Arbete ska alltid vara lönsamt och det gäller att undanröja marginaleffekterna.

Varje år får drygt 40 000 studerande ett beslut från Folkpensionsanstalten om återkrav av studiestödet. De låga inkomstgränserna för studiestödet skapar en konstgjord fattigdom. Höjda inkomstgränser förbättrar de studerandes möjligheter att arbeta och höja sin levnadsstandard under studietiden.

Enligt Löntagarnas forskningsinstitut ökar de studerandes genomsnittliga inkomster med 600 euro om året, om inkomstgränserna för studiestödet höjs med 50 procent. Med höjningen ökar statens årliga nettoinkomster med ungefär sex miljoner euro.

Vi föreslår att lagstiftningen om studiestöd framöver ses mer i ett helhetsperspektiv. Den är mycket splittrad och komplicerad, eftersom det under olika valperioder har gjorts en rad delreformer. Dessutom måste incitamenten i studiestödet, exempelvis kompensation för studielån, utvecklas.

Vi anser att inkomstgränserna för studiestödet måste höjas permanent med 50 procent.

Förslag

Vi föreslår

att riksdagen förkastar lagförslaget i proposition RP 214/2021 rd,

att riksdagen godkänner lagförslaget i lagmotion LM 10/2019 rd med ändringar (*Reservationens ändringsförslag*) och

att riksdagen godkänner ett uttalande (*Reservationens förslag till uttalande*).

Betänkande KuUB 13/2021 rd
Reservation

Reservationens ändringsförslag

Lag

om ändring av 17 och 27 § i lagen om studiestöd

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om studiestöd (65/1994) av den 21 januari 1994 17 § 1 mom. och 27 § 4 mom.,
av dem 17 § 1 mom. sådant det lyder i lag 1173/2018 och 27 § 4 mom. sådant det lyder i lag 1388/
2007, som följer:

17§

Hur studerandens egna inkomster inverkar på studiepenningen och bostadstillägget

En studerande kan under ett kalenderår utöver studiepenning ha andra skattepliktiga inkomster
till ett belopp som kallas *fribelopp*. Fribeloppet räknas så att den studerande kan ha

- 1) inkomster upp till 1 044 euro för varje månad för vilken han eller hon har fått studiepenning
eller bostadstillägg, samt
 - 2) inkomster upp till 3 117 euro för varje månad för vilken han eller hon inte har fått studie-
penning eller bostadstillägg.
-

27§

Återkrav

Om en studerandes årsinkomst enligt 17 § 1 mom. överstiger fribeloppet, återkrävs en stödmå-
nads studiepenning och bostadstillägg för varje påbörjat överstigande belopp av 2 073 euro i kro-
nologisk ordning med början från kalenderårets sista stödmånad. Om fribeloppet har överskri-
dits med högst 348 euro, återkrävs dock inte stöd som betalats ut till för stort belopp. Stödtagaren
ges ett förslag till beslut om återkrav av stöd som betalats ut till för stort belopp. Beslutet enligt
förslaget träder i kraft, om stödtagaren inte inom den tid som reserverats för anförande av besvär
skriftligen begär att ärendet ska behandlas på nytt.

Denna lag träder i kraft den 20 .

Betänkande KuUB 13/2021 rd
Reservation

Reservationens förslag till uttalande

Riksdagen förutsätter att regeringen inleder en genomgripande revidering av lagen om studiestöd, där konsekvenserna av de ändringar som gjorts i lagstiftningen om studiestöd under olika regeringsperioder utvärderas och nödvändiga ändringar lämnas till riksdagen.

Helsingfors 24.11.2021

Paula Risikko saml
Sanna Antikainen saf
Kaisa Juuso saf
Ville Kaunisto saml
Mia Laiho saml
Juha Mäenpää saf